

Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit

Jaarverslag 2023

Gemeente Leeuwarden

hûsenhiem

Voorwoord

Met dit jaarverslag geeft hûs en hiem invulling aan de wettelijke verplichting om eens per jaar te rapporteren over de werkzaamheden van de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit in uw gemeente. Dit verslag betreft het kalenderjaar 2023 waarin de advisering nog gebaseerd was op de Woningwet en de Monumenten- of Erfgoedwet. De adviescommissie bestaat uit deskundigen op het vlak van de ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg en is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de 'nieuwe' Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad zijn benoemd. In de Verordening op de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit is wederom vastgelegd dat een jaarverslag dient te worden opgesteld.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: 'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'

Het college van B&W legt aanvragen voor aan de adviescommissie en de advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, maar het college kán gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect zou dat voor de gemeenteraad aanleiding kunnen zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.

In deze rapportage zijn herkenbare rubrieken opgenomen, die als geheel een goed beeld geven van de werkzaamheden van de lokale adviescommissie. In *Het jaar 2023 in vogelvlucht* wordt beschreven hoe de commissie in 2023 was samengesteld en te werk ging. In de rubriek *Gemeentelijk beleid* gaat het over hoe de commissie is omgegaan met de door uw gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. Tenslotte volgt een samenvatting van de *Aanbevelingen*.

Dit verslag bevat de cijfers over aard en omvang van de aanvragen in uw gemeente, afgezet tegen het provinciale gemiddelde en ten opzichte van 2022 maar staat los van de financiële verantwoording. Voor nadere informatie daarover verwijzen wij u graag naar het algemeen jaarverslag van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem.

Graag gaan wij met u nader in gesprek. Wij stellen het zeer op prijs als u een keer één van de openbare zittingen van de adviescommissie bij kunt wonen. U bent van harte welkom. De commissieleden organiseren ook met genoeg een korte (fiets)excursie met raadsleden om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen.

Namens uw adviescommissie ruimtelijke kwaliteit,

Marc A. Visser,
voorzitter

Het jaar 2023 in vogelvlucht

De Gemeente Leeuwarden is één van de 17 Friese gemeenten die de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem hebben aangewezen als geïntegreerde welstands- en monumentencommissie. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de naam van deze commissie gewijzigd in Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

Werkwijze en samenstelling commissie

De adviescommissie ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Leeuwarden wordt benoemd door de gemeenteraad en is onafhankelijk van de gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk. De commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders en legt verantwoording af aan de gemeenteraad.

Elke dinsdag vergadert de commissie lokaal op het gemeentehuis. In principe worden hier alle zaken beoordeeld en voorzien van een advies. Toch zijn er zaken die een bredere samenstelling dan de twee architecten van de lokale commissie behoeven. In dat geval kan een beroep worden gedaan op de breed samengestelde, zogenoemde centrale commissie die eens in de twee weken bijeenkomt. Deze afweging wordt in de lokale commissie gemaakt. De centrale commissie is multidisciplinair en bestaat naast de architectleden onder andere uit een landschapsarchitect, een cultuurhistoricus, een stedenbouwkundige en een burgerlid.

De samenstelling van de lokale commissie was in 2023:

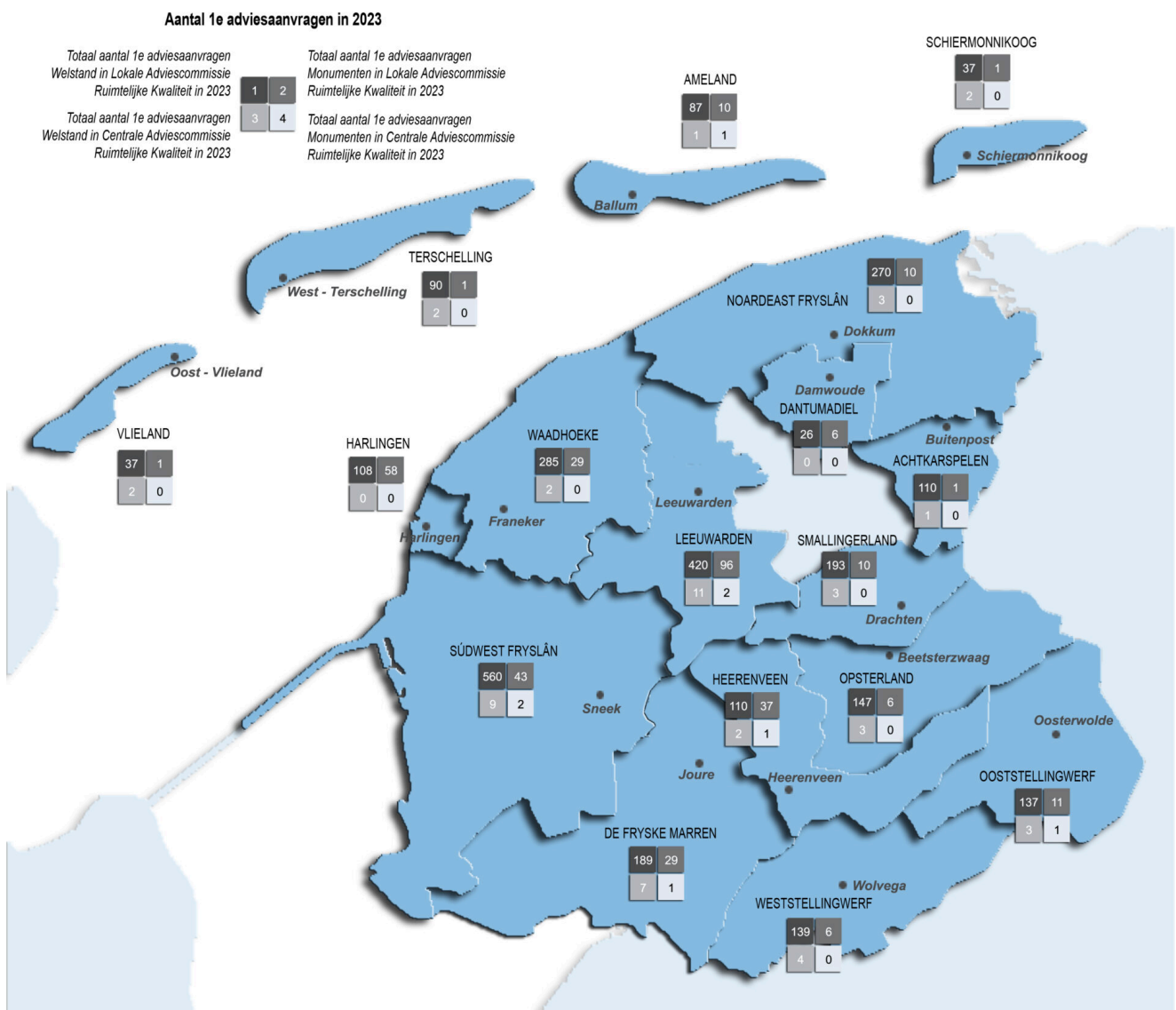
- **Voorzitter**
ir. A.R.J. Bremer
- **Secondanten**
1e periode:
ir. W. Kingma
2e periode:
ir. J.C. van Zellingen
3e periode:
ir. S.R. Stienstra /
drs. M.C. Eskens
- **Monumentendeskundige**
drs. G. Timmer
- **Scheepsbouwdeskundige**
J. Hobma

2023 in cijfers

De commissie heeft in 2022 in totaal 420 eerste adviesaanvragen behandeld. Op de overzichtskaart kunt u zien hoe de aantallen van eerste planbehandelingen over de gehele provincie verdeeld zijn.

Afwijking van de advisering

Doorgaans wordt het advies door het college gevolgd, toch kunnen er redenen zijn om de advisering niet te volgen en (gemotiveerd) af te wijken van de advisering. Bij navraag is aangegeven dat hier in 2023 slechts drie maal toe is besloten.

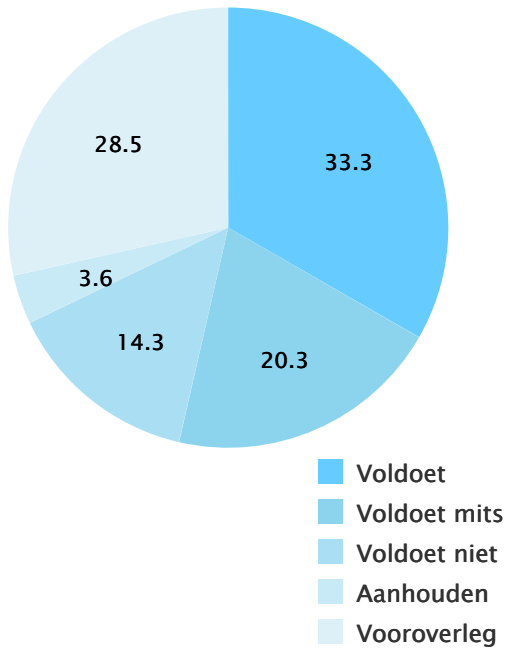

79%

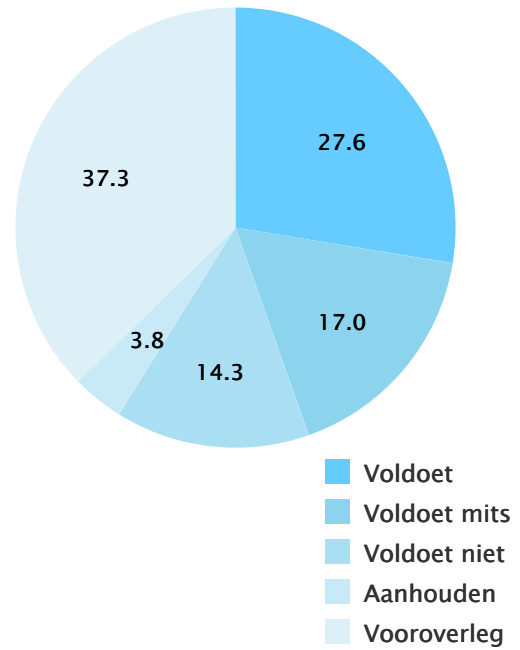
van de formele aanvragen kreeg in één keer een 'voldoet' of een 'voldoet mits' advies.

Met 29% was de groep aanvragen met een bouwsom tussen € 5.000 en € 25.000 de sterkst vertegenwoordigde categorie.

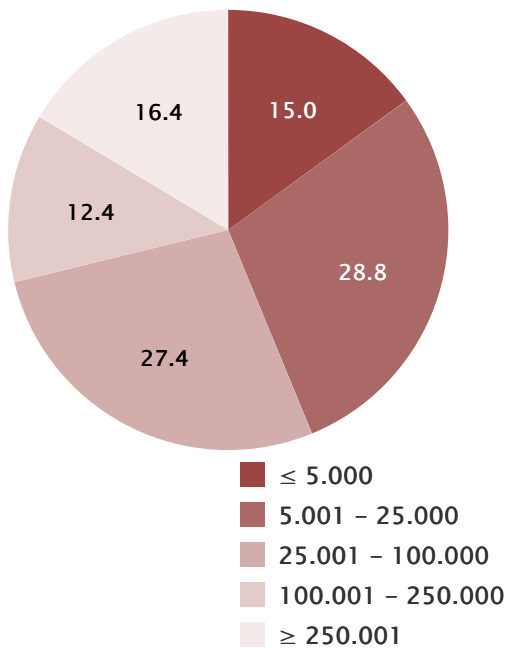
Percentage naar Aard van Advies Gemeente

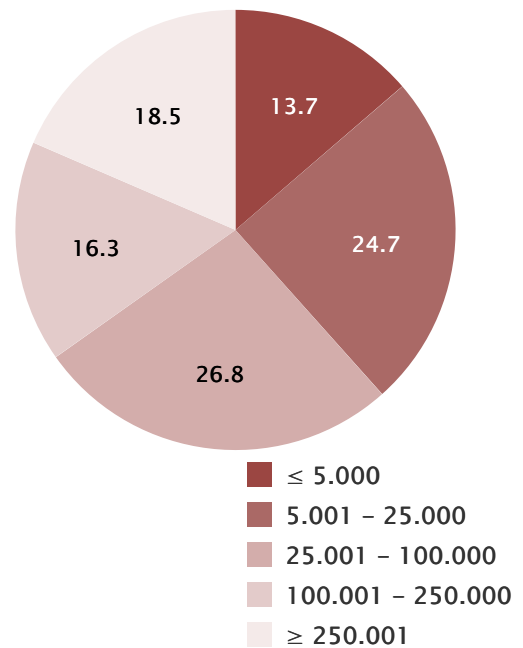
Percentage naar Aard van Advies Provinciaal

Percentage Adviezen naar bouwsom Gemeente

Percentage Adviezen naar bouwsom Provinciaal

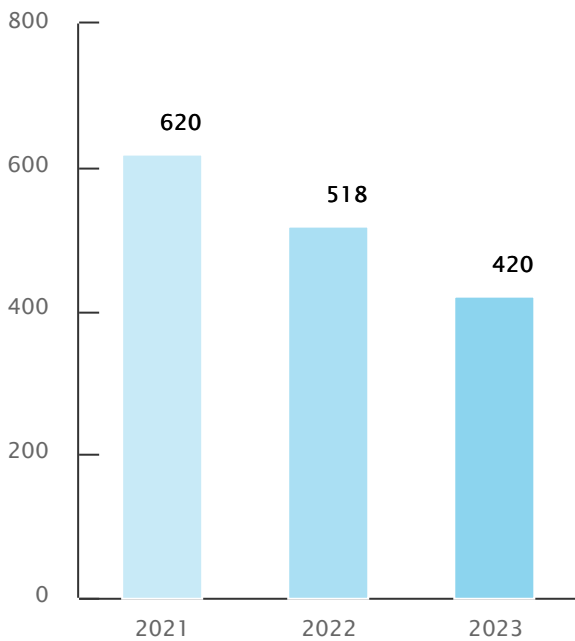

388

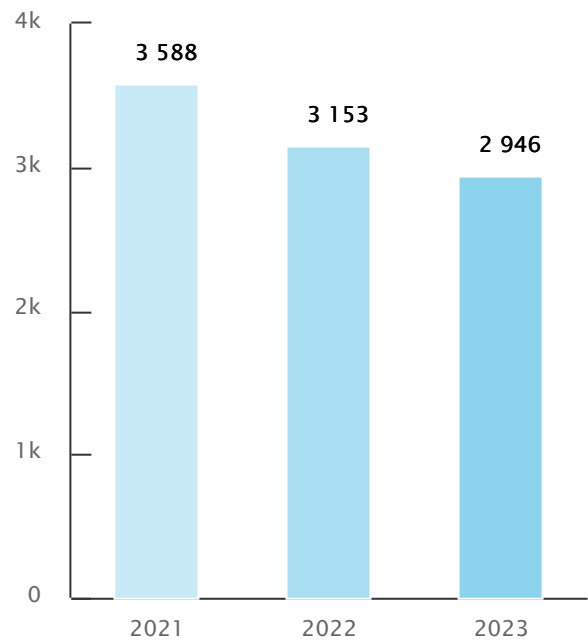
planbehandelingen werden in de vergadering toegelicht door de aanwezige initiatiefnemer of de ontwerper.

De vergaderingen worden steeds beter bezocht door aanvragers. Dit zien wij als positieve ontwikkeling. De advisering is daarmee veel directer en toegankelijker.

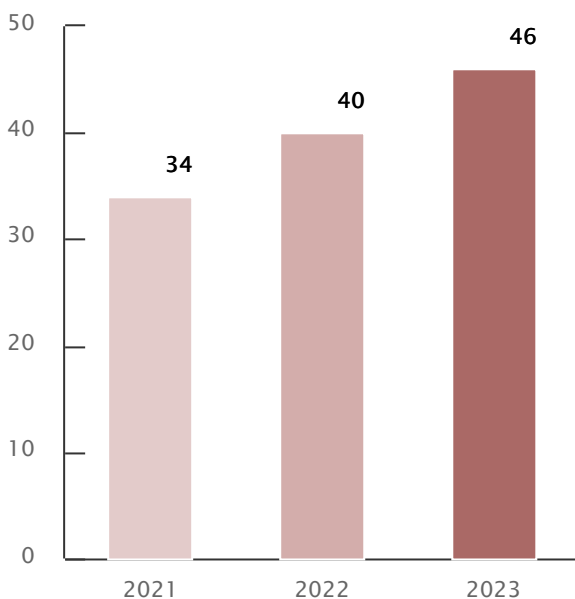
Aantal 1e Adviesaanvragen Gemeente

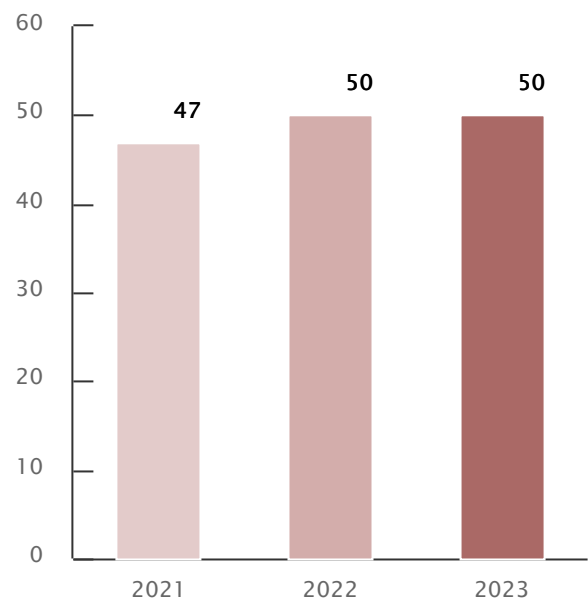
Aantal 1e Adviesaanvragen Provinciaal

Percentage bezoekers Lokale Commissie Gemeente

Percentage bezoekers Lokale Commissie Provinciaal

TABEL A

	Gemeente Leeuwarden			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
1e welstandsadviesaanvragen	620	518	420	3588	3153	2946
behandelingen/welstandsaanvr.	1,82	2	1,7	1,97	2	1,91
1e monumentenadviesaanvragen	88	68	96	313	325	355
behandelingen/monumentaavr.	1,57	1,54	1,59	1,65	1,78	1,76
totaal aantal 1e aanvragen	708	586	516	3901	3478	3301
adviesgelden (x € 1000)	218,4	184,3	142,6	1257	1090	1149,7

TABEL B

	Gemeente Leeuwarden			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Voldoet	29,4%	33,4%	33,3%	25,3%	24,6%	27,6%
Voldoet mits	21,9%	20,1%	20,3%	18,4%	17,6%	17,0%
Voldoet niet	17,2%	14,3%	14,3%	14,8%	13,3%	14,3%
Aanhouden	9,5%	6,0%	3,6%	5,1%	5,0%	3,8%
Vooroverleg	22,0%	26,2%	28,5%	36,4%	39,5%	37,3%

TABEL C

	Gemeente Leeuwarden			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
≤ 5.000	25,3%	19,3%	15,0%	19,7%	15,6%	13,7%
5.001 - 25.000	26,5%	30,3%	28,8%	26,2%	27,0%	24,7%
25.001 - 100.000	18,7%	25,1%	27,4%	24,0%	27,6%	26,8%
100.001 - 250.000	8,6%	9,4%	12,4%	13,5%	12,6%	16,3%
≥ 250.001	20,9%	15,9%	16,4%	16,6%	17,2%	18,5%

TABEL D

	Gemeente Leeuwarden			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
aantal vergaderingen	51	52	48	506	485	473
percentage plannen met bezoek	34%	40%	46%	47%	50%	50%
plannen met bezoek/vergadering	8,6	8,8	8,1	7,0	7,0	6,6
plannen met bezoek totaal	431	458	388	3558	3412	3134

Openbaarheid van de advisering

De vergaderingen dienen openbaar plaats te vinden. Niet alleen de adviezen, maar ook de beraadslaging zelf dient openbaar plaats te vinden. De gemeente geeft hier slechts ten dele invulling aan. De vergaderruimte is openbaar toegankelijk door de positie in het gemeentehuis (voor de pascontrole). Aanvragers die hebben aangegeven aanwezig te willen zijn bij de behandeling, worden uitgenodigd en de agenda kan worden opgevraagd bij de balie. Voor anderen dan de aanvragers is het daarmee praktisch niet mogelijk op de hoogte te zijn van de geagendeerde aanvragen. Deze werkwijze geeft de gemeente de vrijheid tot het laatste moment de agenda aan te vullen en daarmee tijdwinst te behalen. Een werkwijze waarbij de agenda wel openbaar wordt gepubliceerd (bijvoorbeeld op de gemeentelijke website), wordt aanbevolen.

Aanbeveling: Het publiceren van de agenda kan de openbaarheid vergroten en het gevoel van achterkamertjes voorkomen. We doen u de aanbeveling de agenda te publiceren.

Gemeentelijk beleid

De commissie beoordeelt de plannen voor bouwwerken op basis van de welstandscriteria. Als het gaat om een monument, wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand in voldoende mate worden gerespecteerd en brengt de commissie een gecombineerd welstands- en monumentenadvies uit. De advisering vindt steeds plaats binnen de bouwmogelijkheden van de bestemmingsplannen.

Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijkbeleid waar de commissie aan dient te toetsen is gevarieerd. Voor het gros van de aanvragen is de welstandsnota het beleidskader. Daarnaast is ook de reclamenota met regelmaat aan de orde en zijn er diverse beeldkwaliteitsplannen ontwikkeld voor nieuwbouwlocaties. Voor het ligplaatsbeleid wordt de commissie ook advies gevraagd en maken wij gebruik van onze scheepsdeskundige. Voor het ligplaatsbeleid worden eisen gesteld die per gebied variëren. De monumentenadvisering is onderdeel van het werkveld. Ook de redegevende omschrijvingen van monumenten vormen een deel van het beleidskader waar de commissie gebruik van maakt. Hiermee is een breed palet aan instrumenten gecreëerd die afzonderlijk van elkaar functioneren en met regelmaat een evaluatie en actualisatie behoeven. Met name de reclamenota is een instrument waar wij een evaluatie en actualisatie voor aanbevelen.

Aanbeveling: Het te hanteren beleid is een verzameling aan specifieke beleidsstukken. Evaluatie en actualisatie wordt aanbevolen, met name waar het om reclame gaat.

Handhavingsbeleid

Met enige regelmaat worden handhavingskwesties voorgelegd. Het betreft meestal zaken waar de burger de aandacht op heeft gevestigd. Het handhavingsbeleid is daarmee doorgaans reactief. Met grote regelmaat wordt bij aanvragen in tweede instantie een voorbeeld getoond waarbij een vergunning ontbreekt en waarbij niet gehandhaafd is. Dit geeft vaak een gevoel van oneerlijkheid: *Ik vraag het aan, doe mijn best en mag het niet en naast mij doen ze het zonder vergunning en mag het blijven*. Dit is voor sommigen aanleiding om ook zonder vergunning te bouwen. Deze ontwikkeling werkt ondermijnd. We doen de aanbeveling een actiever handhavingsbeleid te voeren.

Aanbeveling: We doen de aanbeveling een actiever handhavingsbeleid te voeren, teneinde ondermijning van beleid tegen te gaan.

Aanbevelingen

In dit jaarverslag hebben we verschillende aanbevelingen geformuleerd. We vatten ze hier nog een keer samen:

- Het publiceren van de agenda kan de openbaarheid vergroten en het gevoel van achterkamertjes voorkomen. We doen u de aanbeveling de agenda te publiceren.
- We doen de aanbeveling een actiever handhavingsbeleid te voeren, teneinde ondermijning van beleid tegen te gaan.
- Het te hanteren beleid is een verzameling aan specifieke beleidsstukken. Evaluatie en actualisatie wordt aanbevolen, met name waar het om reclame gaat.

Colofon

hûs en hiem
adviseurs omgevingskwaliteit

Johan Willem Frisostraat 1
8933 BN
Leeuwarden

058-2337930
www.husenhiem.nl
husenhiem@husenhiem.nl